ЛЕВ І ПРОЛЕВ (ЛЕВ І ЦИГАН)

Іде циган по діброві
(Десь лихе носило),
При нім пара вареників,
Люлька та кресило.

Чорний, темний, як та хмара,
По лісі блукає:
Іскрививсь, курить люльку…
Аж Лев вибігає.

Вибігає, став, питає:
"Хто ти, чорний враже?"
"Скажи перше, хто ти, враже?" –
Циган йому каже.

Стрепенув звір головою,
"Я Лев", – промовляє.
"Ти Лев собі, а я Пролев!" –
Циган відвічає.

"Ходім битись!" – Лев говорить.
"Та ходімо, враже!
Тілько я ще не обідав", –
Циган йому каже. –

Як даси чого поїсти,
Трохи підкріпитись,
Тоді піду із тобою
В чисте поле битись!"

"Та нічого, – Лев говорить, –
З тобою робити!
Мушу тобі на закуску
Хоч телицю вбити!.."

І кинувся межи стадо,
Телицю вбиває;
Шабатує пазурами,
Шкуру іздирає.

Оббілував, як годиться,
Сів коло телиці;
А цигану дає шкуру
І шле до криниці:

"Біжи, – каже, – до криниці,
Та не забавляйся:
Як набереш води повну,
Бігцем повертайся!"

Пішов циган, не вертає,
Сидить та й копає…
Лев приходить. "Що ти робиш?" –
Цигана питає.

"Таже бачиш, що я роблю:
Криницю копаю!
Що я тобі шкурлатами
Все черпати маю?!

Принесу тобі криницю,
Та й роби, що знаєш!"
"Ну, небоже, – Лев подумав, –
Добру силу маєш!.."

І нагнувся, сам за шкуру,
Води набирає,
А цигана за дровами
У ліс посилає.

Пішов циган, не вертає,
Тілько дуби в’яже…
Лев приходить: "Що ти робиш?" –
Циганові каже.

"Таже бачиш, що дубину
Докупи збираю;
Отак візьму усю разом
Та й повириваю!.."

Подивився Лев могучий,
Махнув головою:
"Оце, – думає, – на лихо,
Здибався з бідою!.."

Бере його до телиці
Живо відсилає,
А сам дуба молодого
При землі ламає.

Зламав дуба молодого,
На кряжі кряжує
Та й, сердешний, нагадався,
Що вогню бракує…

Приніс дрова та й гадає,
Де вогню узяти.
Але циган йому каже:
"А що, Леве-брате?

Вдарим в камінь пазурами!
Хто вогню добуде,
То той у нас і без бійки
Найсильніший буде!"

Пішли вони до каменя,
Разом поставали,
Як ударив Лев у камінь –
Пальці позлізали…

Заревів Лев, підняв лапи,
Лапи об’юшило!
А наш Пролев добуває
Губку та кресило.

Як ударив – скала ціла
В іскрах загоріла
І доразу суха губка
Димом задиміла…

Ідуть вони до телиці,
Вогонь розкладають;
Розбатовують телицю,
Стегна запікають.

Запікають тлусті стегна,
Обід спорядили,
Спорядили обід пишний,
На двох розділили.

Посідали і балюють:
Лев аж припадає;
А що циган вже й наївся, –
Решту розкидає.

А за ним голодні птахи
Купами літають;
Що розкине, поїдають
Та розволікають.

Лев поглянув – його Пролев
Вже й кісток не має,
Лежить собі проти сонця,
Живіт вигріває.

"Що, Пролеве, будем битись?" –
Лев несміло каже.
"Та вже ж битись, не миритись!
Але чекай, враже:

Возьми перше стисни камінь –
Як води добудеш,
То тоді ти і без бійки
Найсильнішим будеш!.."

Бере камінь Лев у лапи,
Потряс головою;
Як потисне… камінь тріснув,
Сиплеться мукою…

"Видиш, враже, – циган каже, –
Й води не добудеш!
Та як же то ізо мною
Боротися будеш?

Отак тисни, як я тисну" –
Циган промовляє
Та руками вареника
Щосили стискає.

Заюшила сироватка…
"Видиш, – циган каже, –
Що вас двадцять таких левів
Того не докаже!"

Та ще лучче вареника
Перед Левом тисне!
"Ану тепер, – каже циган, –
Хто з нас лучче свисне?"

Підійнявся Лев могучий,
Як на лапи стане,
Та як свисне, та як клясне.
Аж волосся в’яне!..

"Тепер я вже, – циган каже, –
Тілько не дивися!
А то й очі повилазять,
І сам повалишся!"

Лев нагнувся, сплющив очі,
Стоїть, ані писне…
А той його ломакою
Як під вуха свисне!

Зашуміло, загуділо,
Й задзеленькотіло,
І в очах стома свічками
Запалахкотіло…

"Не чорти ж мені надали
З тобою зчепитись…
Ні, небоже, що вже хочеш,
А не буду битись!"

"Е, боїшся, бісів Леве! –
Циган став казати, –
Неси, враже, шкуру грошей
До моєї хати:

Тоді тілько я з тобою
Миром помирюся…
А не хочеш, то я зараз
Із тобою б’юся!.."

Став, подумав Лев могучий:
Нічого діяти!
Коли хоче біда грошей,
То тра біді дати…

Бере шкуру, йде за грішми,
Повну набирає,
Несе її за циганом,
Аж чоло впріває…

Привів циган його в кузню
Межи циганята.
"Скидай, – каже, – Леве, шкуру,
Ото моя хата!"

Лев скидає йому шкуру,
Кузню оглядає;
Аж циганя із-під вугля
Штабу витягає.

Розпалилась тая штаба,
Світить і біліє,
Розсипає кругом іскри…
Жаром червоніє…

"Що то, брате, за відміна?" –
Лев почав питати.
"А попробуй, – циган каже, –
То сам будеш знати!"

Як вхватився Лев за штабу –
Боже, твоя воле!..
Завертівся, замотався
Та кулею в поле!..

"Нехай же їм сто чортяків!
Каже коло ліса. –
Щоб минутку ще потримав,
То б згорів до біса!.."
14 апреля [1858].